

Pensionsutvecklingsavdelningen  
Tommy Lowen  
010-454 20 50

## Sysselsättning och pensionssystemet

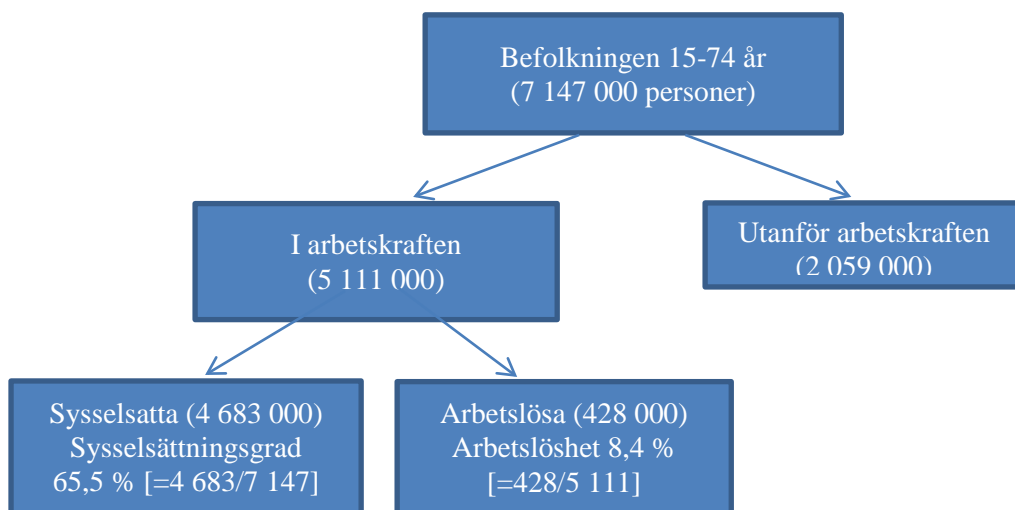
*Hur påverkas inkomstpensionssystemet av att sysselsättningsgraden ökar?*

Sysselsättningsgraden anger antalet sysselsatta i åldern 15-74 år i relation till motsvarande i befolkningen. Sysselsättningsgraden uppgick i april månad 2013 till 65,5 procent, jfr figur nedan.

En ökad sysselsättning innebär fler i arbete men inte nödvändigtvis färre arbetslösa.<sup>1</sup> En ökad tillväxt i ekonomin innebär dock normalt en ökad sysselsättning och en minskad arbetslöshet.

I figur nedan redovisas arbetsmarknaden i april månad 2013.

### Arbetsmarknaden april 2013 (säsongrensad)



En ökad sysselsättning påverkar samhällsekonomin i stort liksom pensionssystemet. Effekten på ekonomin och pensionssystemet beror dock på hur sysselsättningen ökar, dvs varifrån det ökade antalet arbetade timmar kommer. Sysselsättningsökningen kan bero på en större invandring, bättre ekonomisk konjunktur (med minskad arbetslöshet och/eller fler arbetade timmar per person), ökat antal studenter som ska ut i arbetslivet eller en senareläggning av utträdet från arbetslivet.

I denna PM redovisas enbart några effekter på inkomstpensionssystemet i stort.

<sup>1</sup> Om fler som tidigare stod utanför arbetsmarknaden på grund av studier eller dylikt och börjar jobba så ökar antalet sysselsatta medan arbetslösheten är oförändrad. Arbetslösheten uttrycks som antalet arbetslösa i förhållande till dem som står till arbetsmarknadens förfogande (är i arbetskraften).

En ökad sysselsättningsgrad (med ökat antal arbetade timmar<sup>2</sup>) innebär en ökad lönesumma och därmed större avgiftsinkomster till pensionssystemet.

Avgiftsinkomsterna till inkomstpensionssystemet uppgick 2012 till ca 222 miljarder kronor och förväntas 2014 att uppgå till nästan 240 miljarder kronor. En ökning av antalet arbetade timmar (sysselsättningen) under 2014 med 1 procent innebär ökade avgiftsinkomster med omkring 2,1 miljarder kronor<sup>3</sup>.

Inkomstpensionssystemet påverkas direkt av den ökade sysselsättningen genom att avgiftsinkomsterna ökar. Pensionssystemet påverkas också om medelinkomsterna påverkas och därmed inkomstindex<sup>4</sup>. Inkomstindex används för att dels räkna om inkomst- och tilläggspensionen vid årsskiftet, dels räkna om pensionsbehållningarna för inkomstpensionssystemet.

En förändrad sysselsättning kan påverka medellönerna och därmed inkomstindex. Om nya individer kommer in i arbetsstyrkan är det sannolikt att deras löner understiger övriga etablerades medellöner. Medelinkomsten sjunker således och inkomstindex blir lägre än vad det annars skulle bli. En ökning av sysselsättningen 2014 får i så fall en negativ inverkan på inkomstindex 2015. Om däremot ökningen av sysselsättningen sker till följd av en ökad efterfrågan i ekonomin torde dock medellönerna och inkomstindex öka. Hur medellönerna och därmed inkomstindex kommer att påverkas av en ökning i sysselsättningen är således beroende på vilket sätt sysselsättningen ökar<sup>5</sup>.

<sup>2</sup> En heltidstjänst som ersätts av två halvtidstjänster ökar antalet sysselsatta medan antalet arbetade timmar är oförändrade.

<sup>3</sup> En del avgiftsinkomster kommer från de statliga ålderspensionsavgifterna för studier och arbetslöshetsersättning mm och de kan komma att minska något som en följd av den ökade sysselsättningen.

<sup>4</sup> Inkomstindex mäter den genomsnittliga inkomstutvecklingen för personer med pensionsgrundande inkomst. Inkomstindex baseras på medelinkomster där täljaren i inkomstmåttet består av summan av vissa inkomster som tjänats in av personer mellan 16–64 år och nämnaren med antalet personer som under inkomståret har uppburit sådan inkomst [= Summa inkomster / Antalet personer med inkomster]. Inkomsterna som avses är inkomster som i sig är pensionsgrundande (med avdrag för den allmänna pensionsavgiften) inklusive inkomster över tak (8,07 prisbasbelopp) samt inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning. Inkomsterna består av löner men också av ersättningar i form av bl.a. sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. Index ser till den inkomstutvecklingen under de senaste tre åren reducerat för prisökningen under samma period därefter ökas inkomsten med prisökningen under det senaste året, formellt beräknas indexet enligt följande:

$$\text{Inkomstindex: } I_t = [(U_{t-1}/KPI_{t-1}) / (U_{t-4}/KPI_{t-4})]^{(1/3)} * (KPI_{t-1}/KPI_{t-2}) * k1 * k2 * I_{t-1}$$

Där;

$I_{t-1}$  = Inkomstindex år t-1

$U_{t-1}$  = Inkomstunderlaget år t-1, [=summa inkomster / antalet personer med inkomster]

$KPI_{t-1}$  = Konsumentprisindex juni månad år t-1

$k1$  och  $k2$  är korrigeringsfaktorer för tidigare års prognoser

<sup>5</sup> En enkel linjär regression mellan förändring i inkomstindex och förändring i antal arbetade timmar mellan 1994-2012 antyder ett visst svagt samband [ $\beta=0,1$ ]. Sambandet tycks dock till den allra största delen mer bero på slumpen eftersom ingen s.k. signifikans råder:

$\Delta \text{index}_{t+1} = \alpha + \beta \Delta \text{SYSS}_t + e$ , där SYSS är sysselsättningen i antal arbetade timmar.

Under en balanseringsperiod, som vi befinner oss i dag, ersätts inkomstindex av balansindex.<sup>6</sup> En ökad sysselsättning 2014 kommer att påverka avgiftsinkomsterna och därmed tillgångarna i balanstalet för beräkningsåret. Förutsatt att medelinkomsten, och därmed inkomstindex, inte påverkats i någon större omfattning bidrar detta till ett högre balansindex 2016 (två år efter beräkningsåret).

Den ökade sysselsättningen påverkar således omedelbart tillgångarna i pensionssystemet. Avgiftstillgången beräknas som produkten av avgiftsinkomsterna och omsättningstiden. Omsättningstiden är ca 31 år. Om inkomstindex inte påverkas ger den ökade sysselsättningen först på sikt genomslag på pensionsutbetalningarna. av Pensionsskulden ökar endast med avgiften – dvs. med lika mycket som den avgiftsökning som tillförs buffertfonden.

En ökad pensionsavgift om 2,1 miljarder kronor innebär att avgiftstillgången i inkomstpensionssystemet ökar med ca 65 miljarder kronor [=2,1 x 31], buffertfonden ökar med 2,1 miljarder kronor och skulden ökar således med samma belopp. Avgiftshöjningen till följd av ökad sysselsättning innebär att tillgångarna ökar med ca 65 miljarder kronor och skulden med ca 2 miljarder kronor.

I figurerna 1-4 nedan visas den långsiktiga effekten av en varaktigt höjd sysselsättning. I exemplet antas en varaktigt höjd sysselsättning med 1 resp. 5 procentenhet(er) utan att medelinkomsterna påverkas. Effekten är skattad i Pensionsmyndighetens långsiktiga pensionsmodell i det som vi kallar basscenariot<sup>7</sup>. Av figurerna nedan framgår hur avgiftsnettot (differensen mellan avgiftsinkomsterna och pensionsutgifterna i relation till avgifterna) fondstyrkan (buffertfonden i relation till pensionsutbetalningarna) och balanstalet (pensionssystemets tillgångar i relation till skulderna) samt det ackumulerade produkten av balanstal utvecklas fram till 2050.

Pensionsmyndighetens pensionsmodell används för långsiktiga analyser över inkomstpensionssystemet. I korthet utgår pensionsmodellen från ett scenario där befolkningen, ekonomin med flera variabler bestäms. I figurerna redovisas som nämnts basscenariot (som utgår från SCB:s huvudscenario när det gäller befolkning och en sysselsättningsgrad motsvarande dagens nivå med en tillväxt om 1,8 procent mm.) och detta scenario jämförs med en varaktigt högre sysselsättning om en resp. fem procentenhet(er).

---

<sup>6</sup>  $B_t = I_t \times BT_t$   
 $B_{t+1} = B_t \times (I_{t+1}/I_t) \times BT_{t+1}$

Där;

$B_t$  är balansindex år t

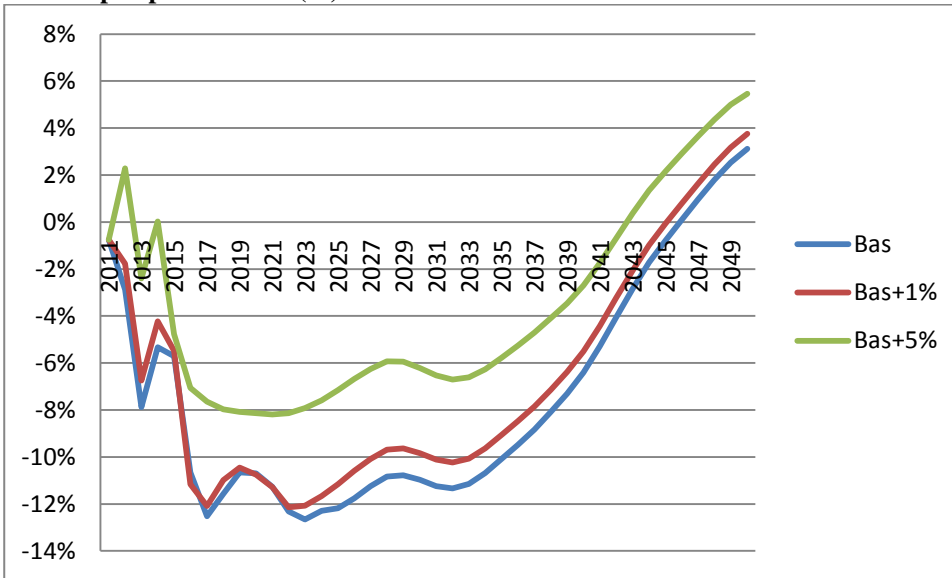
$I_t$  är inkomstindex år t

$BT_t$  är balanstalet år t

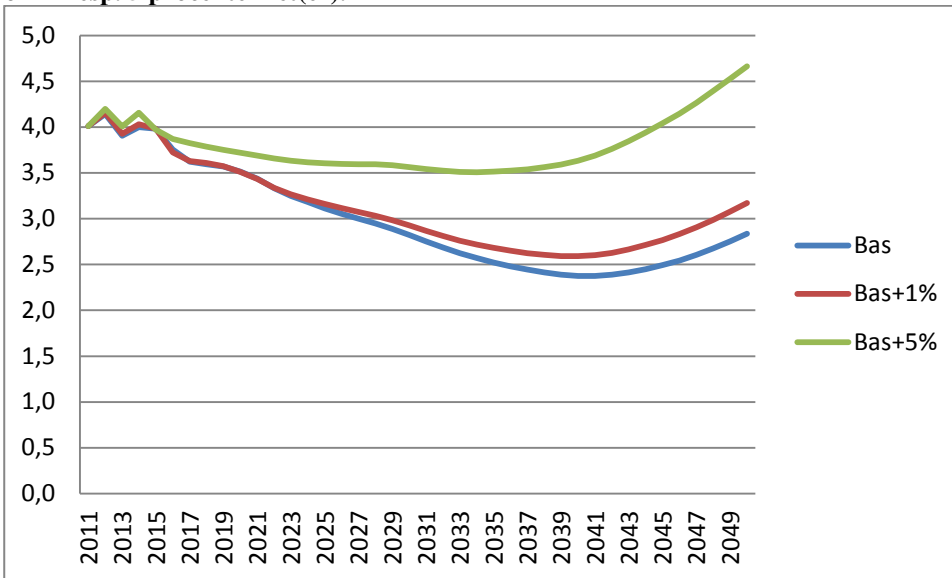
<sup>7</sup> I "Orange rapport – Pensionssystemets årsredovisning för 2012" och i avsnittet "Pensionssystemet framtid i tre scenarier" beskrivs basscenariot närmare.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/PublikationerPaSvenska.html>

**Figur 1: Avgiftsnettot 2012-2050 i basscenariot och med en varaktigt högre sysselsättning om 1 resp. 5 procentenhet(er).**

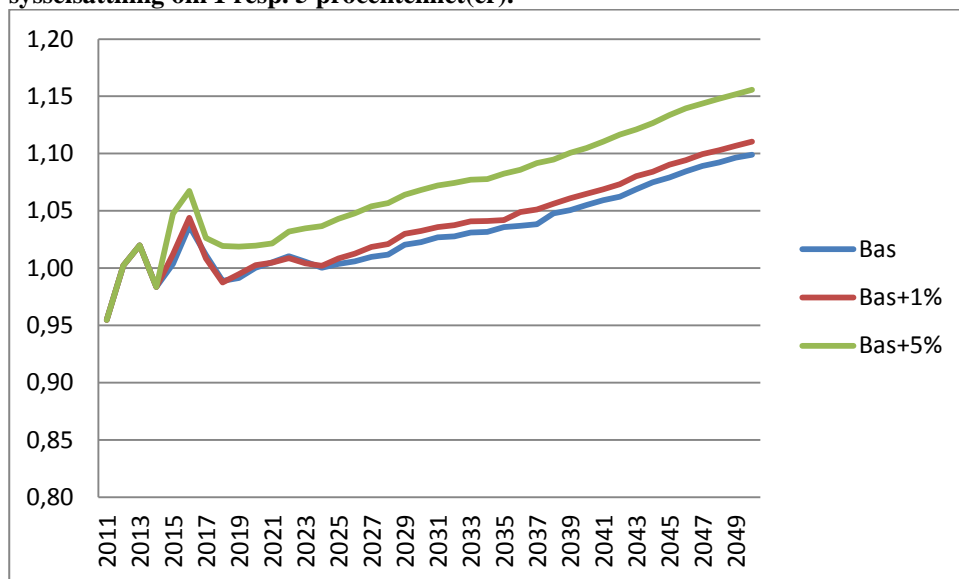


**Figur 2: Fondstyrkan 2012-2050 i basscenariot och med en varaktigt högre sysselsättning om 1 resp. 5 procentenhet(er).**

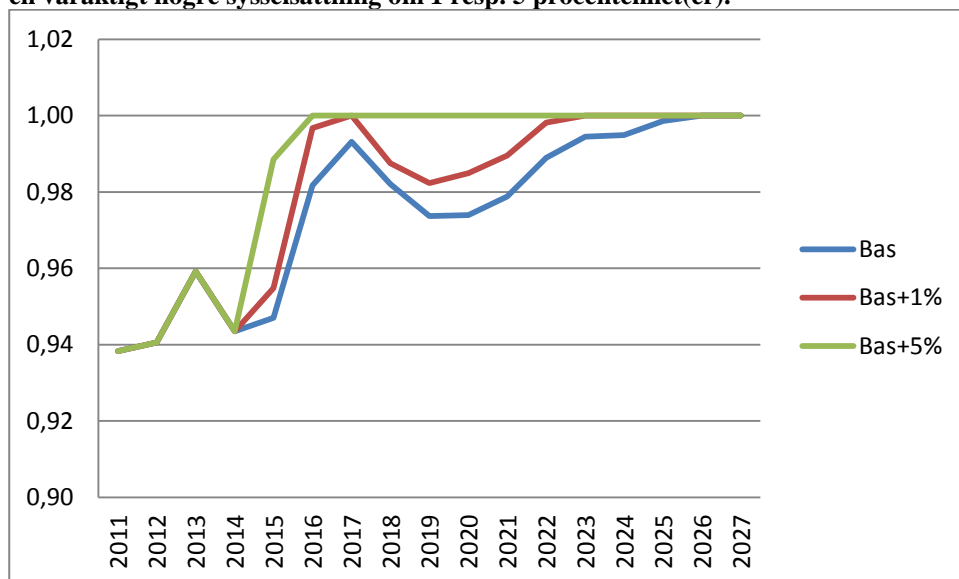


2013-06-13

**Figur 3: Balanstalets utveckling 2012-2050 i basscenariot och med en varaktigt högre sysselsättning om 1 resp. 5 procentenhet(er).**



**Figur 4: Den ackumulerade produkten av balanstalet 2012-2050 i basscenariot och med en varaktigt högre sysselsättning om 1 resp. 5 procentenhet(er).**



Av figur 1-4 ser vi att inkomstpensionssystemets finansiella ställning stärks av en ökad sysselsättning. Figur 1 visar hur avgiftsinkomsterna stärks och figur 2 visar fondstyrkan. Figur 3 visar hur balanstalet utvecklas fram till 2050. Figur 4 visar hur mycket tidigare balanseringsperioden avslutas med en procentenhet resp. fem procentenheter högre sysselsättning (när produkten av balanstalen når värdet ett). Med en procentenhet varaktigt högre sysselsättning förkortas balanseringen ca 2 år, 2024 mot basscenariots 2026, och med fem procentenheter avslutas balanseringen tio år tidigare (dvs 2016).